

SIYASİ PARTİLER KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN

(Resmî Gazete ile yayımı: 14.8.1999 Sayı: 23786)

Kanun No
4445

Kabul Tarihi
12.8.1999

MADDE 1.— 22.4.1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 2. — Bu Kanun, siyasî partilerin kurulmaları, teşkilatlanmaları, faaliyetleri, görev, yetki ve sorumlulukları, mal edinimleri ile gelir ve giderleri, denetlenmeleri, kapanma ve kapatılmalarıyla ilgili hükümleri kapsar.

MADDE 2.— Siyasî Partiler Kanununun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Siyasî Partiler Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş ve beşinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Siyasî partilerin tüzüklerinde ayrıca kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri yan kuruluşlarla, yabancı ülkelerde yurtdışı temsilciliği kurulması öngörülebilir.

MADDE 4.— Siyasî Partiler Kanununun 11 inci maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiş ve ikinci fıkrasının (b) bendinin (6) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

Onsekiz yaşını dolduran, medeni ve siyasî hakları kullanma ehliyetine sahip bulunan her Türk vatandaşı bir siyasî partiye üye olabilir.

Ancak;

a) Hâkimler ve savcılar, Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasî partilere üye olamazlar.

Yükseköğretim elemanları, yasaklamanın dışındadır. Bunlar hakkında Yükseköğretim Kanunu uygulanır.

MADDE 5. — Siyasî Partiler Kanununun 31 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 31. — Siyasî partilerin merkez teşkilâtı Ankara il merkezinde; il ve ilçe teşkilâtları, ilgili il ve ilçe merkezlerinde; belde teşkilâtları, il ve ilçe merkezleri hariç olmak üzere, belediye teşkilâtı olan yerlerde; yan kuruluşları ve yurtdışı temsilcilikleri ise tüzüklerinde belirtilen yerlerde bulunur.

MADDE 6. — Siyasî Partiler Kanununun 61 inci maddesinin başlığı “Gelirler ve kaynakları” şeklinde değiştirilmiş ve aşağıdaki birinci fıkra eklenmiştir.

Siyasî partilerin gelirleri amaçlarına aykırı olamaz.

MADDE 7. — Siyasî Partiler Kanununun 66 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bağışlar

Madde 66. — Genel ve Katma bütçeli dairelerle mahallî idareler ve muhtarlıklar, kamu iktisadî teşebbüsleri, özel kanunla veya özel kanunla verilen yetkiye dayanılarak kurulmuş bankalar ve diğer kuruluşlar, kamu iktisadî teşebbüsü sayılmamakla beraber ödenmiş sermayesinin bir kısmı Devlete veya bu fıkroda adı geçen kurum, idare, teşebbüs, banka veya kuruluşlara ait müesseseler, siyasî partilere hiçbir suretle taşınır veya taşınmaz mal veya nakit veya haklar bağışlayamaz ve bu gibi mal veya hakların kullanılmasını bedelsiz olarak bırakamazlar; bağlı oldukları kanun hükümleri dışında siyasî partilere aynı hakların devrine dair tasarruflarda bulunamazlar. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları ile bunların üst kuruluşları, dernekler, vakıflar ve kooperatifler, özel kanunlarında yer alan hükümlere uymak koşuluyla siyasî partilere maddî yardım ve bağışta bulunabilirler.

Yukarıdaki fıkranın dışında kalan gerçek ve tüzel kişilerin her birinin bir siyasî partiye aynı yıl içerisinde iki milyar liradan fazla kıymette aynı veya nakdî bağışta bulunması yasaktır. Bağış veya bağışların bağışta bulunana veya yetkili temsilcisine veya vekiline ait olduğunun partice verilen makbuzda açıkça belirtilmesi gerekir. Böyle bir belgeye dayanılmaksızın siyasî partilerce bağış kabul edilemez.

Siyasî partiler, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyruklughunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle aynı veya nakdî yardım ve bağış alamazlar.

MADDE 8.— Siyasî Partiler Kanununun 67 nci maddesinin başlığı ile birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ticarî faaliyet, kredi ve borç alma yasağı

Siyasî partiler ticarî faaliyette bulunamazlar, kredi veya borç alamazlar.

MADDE 9. — Siyasî Partiler Kanununun 70 inci maddesinin ikinci fıkrasında geçen “beşbin” kelimesi “beş milyon” olarak değiştirilmiş ve aşağıdaki birinci fıkra eklenmiştir.

Siyasî partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.

MADDE 10. — Siyasî Partiler Kanununun 74 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 74. — Siyasî partilerin malî denetimi Anayasa Mahkemesince yapılır. Anayasa Mahkemesi, siyasî partilerin mal edimleri ile gelir ve giderlerinin Kanuna uygunluğunu denetler.

Siyasî partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilâtının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasî partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir.

MADDE 11.— Siyasî Partiler Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin son fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

Bu denetimi, Sayıştaydan yardım sağlanarak hazırlatacağı raporlar üzerinden yapabileceği gibi, siyasî partilerin genel merkezlerinde ve mahallî teşkilâtlarında doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından görevlendireceği bir naip üye veya mahallin en kıdemli adli veya idarî yargı hâkimi niyabetinde yaptıracağı inceleme ve araştırmalar üzerinden de yapılabilir.

Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonucunda vereceği kararlar kesindir.

MADDE 12. — Siyasî Partiler Kanununun 76 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak başış kabul ettiği, mal veya gelir edindiği, Anayasa Mahkemesince tespit edilen siyasî partilerin, bu yolla elde ettikleri gelirlerin tamamının, Kanunda belirtilen miktarlardan fazla gelirlerle, taşınmaz malların kanunî miktarı geçen kısmının karşılığının Hazineye irad kaydedilmesine, taşınmaz malların ise Hazine adına tapuya tesciline karar verilir.

MADDE 13.— Siyasî Partiler Kanununun 79 uncu maddesinin (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (b) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

c) Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyruğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yardım kabul edemezler, bunlardan emir alamazlar ve bunların Türkiye'nin bağımsızlığı ve ülke bütünlüğü aleyhindeki karar ve faaliyetlerine katılamazlar.

MADDE 14. — Siyasî Partiler Kanununun 95 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kapatılan siyasî partiler ve mensuplarının durumu

Madde 95.— Kapatılan siyasî parti bir başka ad altında kurulamaz. Bir siyasî partinin kapatılmasına söz veya eylemleriyle neden olan kurucuları dahil üyeleri, Anayasa Mahkemesinin kapatmaya ilişkin kesin kararının Resmî Gazetede gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamazlar. Siyasî partiler bu kişileri hiçbir suretle seçimlerde aday gösteremezler.

MADDE 15. — Siyasî Partiler Kanununun 98 inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Siyasî partilerin kapatılması davaları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından Anayasa Mahkemesinde açılır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı siyasî partilerden incelenmek üzere gerekli gördüğü belgeleri isteyebilir.

MADDE 16. — Siyasî Partiler Kanununun 101 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Anayasadaki yasaklara aykırılık halinde partilerin kapatılması

Madde 101. —Anayasa Mahkemesince bir siyasî parti hakkında kapatma kararı;

a) Bir siyasî partinin tüzük ve programının Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine aykırı olması, sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlaması, suç işlenmesini teşvik etmesi,

b) Bir siyasî partinin, Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin işlendiği odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespiti,

c) Bir siyasî partinin, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyruklığında olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddî yardım alması,

Hallerinde verilir.

MADDE 17.— Siyasî Partiler Kanununun 102 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Parti büyük kongresi, merkez karar ve yönetim kurulu veya bu kurulun iki ayrı kurul olarak oluşturulduğu haller, Türkiye Büyük Millet Meclisi grup yönetim kurulu, Türkiye Büyük Millet Meclisi grup genel kurulu, parti genel başkanı dışında kalan parti organı, mercii veya kurulu tarafından Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan hükümlere aykırı fiilin işlenmesi halinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemiş ise Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu organ, mercii veya kurulun işten el çektilirilmesini yazı ile o partiden ister. Parti üyeleri 68 inci maddenin dördüncü fıkraya hükümlerine aykırı fiil ve konuşmalarından dolayı hüküm giyerler ise Cumhuriyet Başsavcılığı bu üyelerin partiden kesin olarak çıkarılmasını o partiden ister.

Siyasî parti, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde istem yazısında belirtilen hususu yerine getirmediği takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasa Mahkemesinde o siyasî partinin kapatılması hakkında dava açar. Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenmiş iddianamenin tebliğinden itibaren otuz gün içinde ilgili siyasî parti tarafından söz konusu parti organı, mercii veya kurulun işten el çektilirilmesi ve parti üyesi veya üyelerin partiden kesin olarak çıkarılmaları halinde, o partinin kapatılması hakkındaki dava düşer. Aksi takdirde Anayasa Mahkemesi, dosya üzerinde inceleme yaparak, Cumhuriyet Başsavcısının ve siyasî parti temsilcilerinin sözlü açıklamalarını, gerekli gördüğü hallerde diğer ilgilileri ve konu üzerinde bilgisi olanları da dinlemek suretiyle açılmış bulunan davayı karara bağlar.

MADDE 18. — Siyasî Partiler Kanununun 103 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bir siyasî partinin yasak eylemlere odak olması hali

Madde 103. - Bir siyasî partinin Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne aykırı eylemlerin odak halini oluşturup oluşturmadığı hususu Anayasa Mahkemesince belirlenir.

Bir siyasî parti; birinci fıkrada yazılı fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre, merkez karar ve yönetim kurulu veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.

MADDE 19. — Siyasî Partiler Kanununun 104 üncü maddesinin kenar başlığı "Diğer sebeplerle başvuru" ve birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bir siyasî partinin bu Kanunun 101 inci maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasî partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine, Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazı ile başvurulur.

MADDE 20. — Siyasî Partiler Kanununun 116 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kanuna aykırı bağış, kredi veya borç alınması, borç verilmesi

Madde 116. — Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak bağışta bulunan kimse ve bağışı kabul eden parti sorumlusu, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak kredi veya borç veren veya alanlar ile bu krediyi veya borcu alan veya veren parti sorumlusu hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyruklığında olmayan gerçek ve tüzel kişilerden yardım veya bağış kabul eden parti sorumlusu veya aday veya aday adayı bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

MADDE 21. — Siyasî Partiler Kanununun Ek 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu ödenek, yukarıdaki fıkra gereğince Devlet yardımı yapılacak siyasî partiler arasında, bu partilerin genel seçim sonrasında Yüksek Seçim Kurulunca ilan edilen toplam geçerli oy sayıları ile orantılı olarak bölüştürülmek suretiyle her yıl ödenir.

Bu Kanunun 76 ncı maddesi hükmü dairesinde gelirleri Hazineye irad kaydedilen ve taşınmaz malları Hazine adına tapuya tescil edilen siyasî partilere, bu madde gereğince yapılacak Devlet yardımından, Hazineye irad kaydedilen gelirin Hazine adına tapuya tescil edilen taşınmazların toplam değerinin iki katı indirilir.

MADDE 22. — Siyasî Partiler Kanununun, 111 inci maddesinin (a) ve (b) bentlerinde yazılı “beşbin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası” ibareleri “onbeş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezası”, aynı maddenin (c) bendinde geçen “ellibin liradan az olmamak üzere ağır para cezası” ibaresi, “altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası”, 114 üncü maddesinin birinci fıkrasında yazılı “on bin liradan yirmibeş bin liraya kadar hafif para cezası” ibaresi, “otuz milyon liradan yetmişbeş milyon liraya kadar hafif para cezası”, 115 inci maddesinin birinci fıkrasında yazılı “beşbin liradan onbin liraya kadar hafif para cezasına” ibaresi “onbeş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezasına” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 23. — Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki Ek 6 ncı Madde eklenmiştir.

EK MADDE 6. — Bu Kanunun 66 ve 70 inci maddelerinde yer alan parasal değerler her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırılır.

MADDE 24. — Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki geçici madde “Geçici Madde 18” olarak eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 18. — Siyasî partilerin merkez karar ve yönetim kurulları, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içerisinde gerekli görülen tüzük değişikliğini yapmaya yetkilidir. Bu değişiklikler izleyen ilk büyük kongrenin onayına sunulur.

MADDE 25. — Siyasî Partiler Kanununun 9 uncu maddesi, 68 inci maddesinin son fıkrası, 79/b, 91, 92, 97 ve Ek 4 üncü maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 26. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 27. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
9	46	7
	47	196, 320: 350
	48	446: 517

I- Gerekçeli 136 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 47 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasa Komisyonu görüşmüştür.

III- Esas No. : 2/258